

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ
МОВ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ АМЕРИКИ ТА
ПРОВІДНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

Анотація

У статті здійснено аналіз тенденцій розвитку дистанційного вивчення іноземних мов у закладах середньої та вищої освіти Америки та провідних європейських країн, проаналізовано конкретні програми, визначено їх педагогічний потенціал, досліджено методи оцінювання знань за програмами дистанційної освіти та розмежовано джерела їхнього фінансування.

Аннотація

В статье проанализированы тенденции развития дистанционного обучения иностранных языков в высших и средних учебных заведениях Америки и ведущих европейских стран, представлены конкретные программы дистанционного обучения, определен их педагогический потенциал, исследованы методы оценивания знаний, раскрыты источники финансирования дистанционных программ.

Resume

The article deals with the tendency analysis of foreign languages distance learning in high and the highest educational establishments of America and leading European countries. The programmes of distance learning are evaluated, methods of its evaluation are investigated, sources of financing are determined.

Невпинний процес переходу сучасного суспільства на новий, інформаційний етап поступу, що супроводжується низкою економічних, політичних та соціальних змін, вказує на нагальну потребу реформування системи освіти. Розвиток та широке використання нових інформаційних та комп'ютерних

систем, зокрема глобальної мережі Інтернет, відкриває нові перспективи та можливості вдосконалення світової освітньої системи. Це відбувається, з одного боку, завдяки технічному оснащенню освітніх установ, а з іншого – впровадженню нових методів, форм і видів навчання. Сукупність цих складових забезпечує якісно новий рівень навчання, що орієнтований перш за все на активізацію пізнавальної діяльності учнів, забезпечення рівного доступу до освіти, освіти впродовж життя тощо. Це досягається, зокрема, і використанням нових технологій, серед яких гідне місце займає дистанційне навчання. Країнами, що ведуть перед у створенні та впровадженні подібних педагогічних тенденцій є США, Канада, Норвегія, Італія, Німеччина, Іспанія, Франція. Тому **мета нашої статті** полягає в аналізі тенденцій розвитку дистанційного вивчення іноземних мов у середніх та вищих закладах освіти Америки та провідних Європейських країн. **Завдання**, що ставилися перед нами: проаналізувати тенденції розвитку дистанційного вивчення іноземних мов у закладах середньої, а також вищої освіти, визначити переваги дистанційної освіти порівняно з традиційною формою навчання, окреслити основну аудиторію слухачів дистанційних курсів, встановити чинники, що призвели до виникнення такої форми навчання, визначити форми контролю успішності студентів, а також дослідити джерела фінансування курсів дистанційного навчання.

Незважаючи на те, що термін «дистанційна освіта» можна використовувати для позначення навчання, яке ґрунтується на передачі знань на відстані, такий вид діяльності зазвичай передбачає використання супутника чи інших телекомунікаційних технологій.

Існують різні підходи щодо трактування цього явища в педагогіці, та майже всі вони зводяться до єдиного знаменника - процесу, при якому той, хто навчає знаходиться віддалено у просторі й у часі від того, хто навчається [1]. Така форма навчання здійснюється засобами переписки, телебачення, відеозв'язку, телефону. Так, у Західних суспільствах вже звичним є поняття «мобільного навчання» [2]. Останні моделі мобільних телефонів, оснащені великою кількістю

інтелектуальних функцій, реалізують більшість базових функцій портативних комп'ютерів і можуть бути використані безпосередньо для отримання, опрацювання навчальної інформації. Деякі моделі мають убудовану відеокамеру і підтримують формат відеоконференцій. Та варто зазначити, що дистанційне навчання не є альтернативою традиційним формам, воно розглядається як новітня форма навчання, яка, використовуючи кращі традиційні і інноваційні методи та засоби, дає змогу навчатися у зручний час і зручному місці [3].

Вітчизняні науковці присвятили цій тематиці низку досліджень. Вони стосуються, перш за все, досвіду дистанційного навчання в зарубіжних країнах [4, 22-29; 5, 31-35], інформаційно-програмного забезпечення дистанційної освіти [6] та інших питань, пов'язаних з цією проблемою [7; 8, 209-212]. Нами ж вбачається за доцільне дослідити питання дистанційного навчання саме іноземних мов у закладах середньої та вищої освіти Америки та провідних європейських країн.

Аналіз опрацьованої літератури дає нам право говорити про ряд переваг, які має дистанційна освіта, порівняно з традиційною формою навчання. Серед таких можна виділити:

- Посилення зацікавленості у власній освіті;
- Збільшення обсягу доступної інформації;
- Отримання можливості спілкування з професіоналами, однодумцями, консультування у фахівців високого рангу;
- Збільшення евристичної складової навчального процесу;
- Зростання інтенсивності навчання;
- Поліпшення психологічного настрою;
- Скорочення терміну засвоєння матеріалу;
- Можливість отримання освіти незалежно від віку, соціального стану, часу та місця перебування.

Мовна освіта за дистанційною технологією значною мірою адресована тим, хто

- має бажання самостійно оволодіти тим чи іншим курсом програми і отримати сертифікат, здавши екстерном екзамен;
- має бажання поглибити свої знання;
- незадоволений рівнем викладання того чи того курсу у традиційних закладах освіти;
- хоче ліквідувати прогалини у своїх знаннях через пропуски, хворобу чи інші причини ;
- не має фізичної можливості відвідувати заняття у традиційних закладах освіти;
- має бажання отримати додаткову освіту тощо.

Ідея впровадження дистанційної освіти є достатньо не новою для світової педагогіки. Вперше про неї заговорили в Англії ще 120 років тому. Проте загального визнання вона набула лише на початку ХХ століття. Саме на той час припадає бум навчання шляхом листування. Так, у 1900 році число тих, хто навчався дистанційно, сягало лише 100 тисяч осіб. У Європі одним із перших у цьому плані став Кембриджський Університет, який застосовував подібну форму навчання для тієї когорти студентів, які з певних причин не відвідували традиційні заняття. У Голландії у 50-х роках ХХ століття за допомогою листування навчалися 400 тисяч осіб. Нині у США щорічно здобувають освіту вдома понад 3 млн. чоловік. Ця країна на сьогодні веде перед щодо кількості та якості дистанційних курсів, які, між іншим, не поступаються традиційним. Вони поширені на всіх освітніх рівнях – від середньої школи до післядипломної освіти. Потреба у виникненні такої форми освіти у США була продиктована низкою промислових, економічних і соціальних чинників. Так, у 1983 році американська школа мала у своєму арсеналі лише один комп'ютер на 125 учнів, а в 1995 році вже 9 учнів працювали за одним комп'ютером. У 1994 році країна витратила понад 3 млн. доларів на оснащення шкіл комп'ютерами та мережною технікою. Паралельно за окремий кошт були придбані відеомагнітофони, факсимільні апарати, телефонні лінії, а також технології, пов'язані з професійною підготовкою. Ще у 1994 році президент США Б. Клінтон підписав законопроект

«Рубежі 2000 року. Закон про освіту в Америці», який передбачав забезпечення доступу всіх шкіл до національної інформаційної інфраструктури. Це збільшило асигнування на придбання та встановлення нової техніки у школі. З боку Федерального уряду цей закон також гарантував сприяння у покращанні академічної освіти учнів [9].

Наступним кроком стало впровадження у 1996 році розділу 254 «Закону про реформу телекомунікацій», який передбачав пільгові тарифи на послуги, а також широкий доступ шкіл та бібліотек до інформаційних ресурсів. Крім того, Федеральна комісія прийняла рішення про виділення на пільгових умовах частотного діапазону для їх підключення до глобальної мережі. Як результат, були запроваджені курси дистанційного вивчення майже для всіх дисциплін, в тому числі і для іноземних мов. Крім того, такі курси у США були розроблені ще й з метою забезпечення рівного доступу до навчання учнів міських, а особливо сільських шкіл, які відчували певну обмеженість як у навчальних дисциплінах, так і у викладацькому складі. Можна говорити також про значний потенціал дистанційної освіти при вивченні тих іноземних мов, які викладаються не так широко. З іншого боку, провідним принципом дистанційної освіти є і забезпечення поступовості та поетапності опанування іноземної мови у тих випадках, коли цілісне та регулярне її вивчення є неможливим [10]. Такий підхід до навчання значно розширив вже існуючі методи та засоби навчання - мовні лабораторії, телебачення тощо.

У США кількість програм з дистанційного вивчення іноземних мов невинно зростає. Як результат, принаймні 6 штатів запропонували свої програми вивчення іноземних мов за допомогою супутникових телекомунікаційних технологій. Більшість таких курсів транслюються через центральний офіс за посередництва місцевих вчителів-асистентів, які співпрацюють з учнями. Дві області в Меріленді пропонують свої інтерактивні програми дистанційної освіти, які передбачають використання стандартних кабельних технологій, а Державний

департамент освіти в Міссісіпі розглядає можливість використання волоконно-оптичних технологій.

Велику увагу у справі вивчення іноземних мов дистанційним шляхом приділяють британський та канадський уряди. Так, британська національна програма навчання французької мови засобами радіо та телебачення запровадила видання журналу, який ґрунтується на мовному курсі. Опрацювати набуті таким шляхом знання можна у ході телефонних дискусій щодо змісту журналу з представниками дослідницької групи. Подібна програма була розроблена канадськими дослідниками. Така програма вивчення мови через телефонний зв'язок була запроваджена в Манітобі, Онтаріо та Британській Колумбії. Учні опрацьовували юніти в робочих зошитах, використовуючи аудіо записи. Вчитель мав забезпечувати зворотній зв'язок через телефон. Він записував телефонну розмову і надсилав запис для опрацювання учням. Така практика телефонних перемов сприяла покращанню мовленнєвих навичок учнів. Оцінка діючої програми, що здійснювалася в 1988 році, показала задоволення результатами як вчителів, так і учнів. Досягти таких результатів вбачається за можливе лише за умови дотримання певних вимог:

- Живий зв'язок між учителем та учнем впродовж опанування всього курсу;
- Обов'язкова присутність вчителя-координатора;
- Регулярне використання різноманітних медіа (комп'ютерів, пристроїв розпізнавання мовлення, аудіокасети та книги, що розроблені спеціально для дистанційного навчання);
- Участь та підтримка адміністрації;
- Використання електронних поштових скриньок чи безкоштовних телефонних розмов.

Проте, подібні програми вивчення іноземних мов були розкритиковані освітянами як такі, що забезпечували лише односторонню презентацію матеріалу і прирівнювалися до вивчення іноземної мови за допомогою відеокасет. Успіх же

дистанційної освіти у розвитку навичок володіння іноземною мовою залежить від спроможності навчальних програм забезпечувати саме двосторонній зв'язок між учасниками навчання, який дозволить вчителю на будь-якому етапі навчання спілкуватися з учнем, корегувати його діяльність, тобто взаємодіяти. Проте, такий спосіб навчання не є дешевим. Використання супутникового зв'язку для справжньої телекомунікації, яка значно відрізняється від простої відео комунікації, все ще залишається розкішшю для багатьох країн. Телевізійні сигнали, що мають передавати великі об'єми інформації, є більш коштовними порівняно з тими, що забезпечують лише голосові сигнали. Щоб зменшити обсяг інформації, а як результат і витрати на зв'язок, нові інформаційні технології стискають аудіо та відеосигнали для передачі. Вони також оновлюють відеозображення в уповільненому темпі. Хоча такий рівень навчання спроможний забезпечити навіть проведення відеоконференцій, проте відеозображення не завжди співпадає з звуковим відтворенням, що перешкоджає сприйняттю правильної вимови.

Дистанційне навчання не може бути панацеєю від усіх проблем, однак його слід розглядати як один із варіантів, якщо шкільні округи:

- за певних обставин не мають змоги найняти кваліфікованих викладачів, які досконало володіють мовою;
- намагаються збагатити свої вже діючі програми, доповнюючи їх сайтами для обміну досвідом;
- мають бажання доповнити свої програми курсами різного рівня володіння мовою (початковим, середнім, достатнім, поглибленим);
- забезпечують вивчення іноземної мови в малонаселених районах, або коли чисельність бажаючих вивчати іноземну мову є недостатньою [11].

При розробці курсів з дистанційного вивчення іноземних мов слід враховувати особливості навчальної дисципліни, спільні для всієї країни концептуальні положення такого роду навчання та загальні тенденції розвитку світової освітньої практики. Специфіка курсів вивчення іноземної мови як

навчальної дисципліни визначається як спільними складовими мови як знакової системи, так і цілим рядом відмінних від вивчення рідної мови рис. Зазвичай курс дистанційного вивчення іноземних мов включає декілька рівнів :

- базовий курс іноземної мови;
- курс вивчення другої іноземної мови;
- курс поглибленого володіння іноземною мовою;
- курси вивчення одного з видів мовленнєвої діяльності;
- бізнес-курс іноземної мови;
- іноземна мова для наукових співробітників, референтів тощо;
- курс країнознавства, культурології.

Ще однією необхідною умовою ефективного функціонування дистанційного вивчення іноземних мов є обов'язкове дотримання національних державних стандартів, базою яких є Стандарти вивчення іноземних мов у ХХІ столітті. Вони повинні охоплювати такі мовні аспекти як слухання, говоріння, читання, письмо. Особлива увага повинна приділятися навчальним потребам студентів. Кількість осіб, які бажають опанувати мову дистанційно є обмеженою, зазвичай вона не перевищує двадцяти. Розклад занять за такою програмою повинен бути виставлений таким чином, що він не співпадає з розкладом інших предметів. Керувати дистанційним навчанням повинен досвідчений вчитель, який досконало володіє мовою, а також необхідною технологією для її опанування. Учні, які мають бажання займатися за програмою курсу, повинні бути завчасно ознайомлені із запланованими заходами. Розклад занять, тестів, термінів їх здачі пропонуються на початку кожного семестру. Учні забезпечуються допоміжними друкованими матеріалами та іншими джерелами, а також ознайомлюються з останніми дослідженнями в галузі вивчення іноземних мов та методик її викладання. Навчання здійснюється засобом двостороннього зв'язку між учнями та вчителями. Учні відправляють виконані завдання на сайт викладача, а той, у

сою чергу, в 7-10 денний термін зобов'язаний повернути перевірене завдання із внесеними правками. Усі ті, хто навчається за даною програмою, за допомогою e-mail або вебсайту мають змогу безпосередньо спілкуватися з іншими учасниками програми. Кожен клас повинен мати сертифікованого вчителя, який має досвід роботи у такій галузі. Викладачі курсів залучаються підтримкою у встановленні, технічному обслуговуванні та модернізації обладнання. Національна державна рада контролерів з вивчення мов (NCSSFL) делегує одного контролера, який опікується питаннями відповідності таких курсів державним стандартам, проте варто відзначити, що у США, приміром, така відповідність варіюється залежно від штату. Навчальні програми з дистанційного вивчення мови щорічно перезатверджуються і знаходяться під контролем державних освітніх установ. Для того, щоб отримати дозвіл на проведення таких курсів, шкільна адміністрація повинна подати заявку з пакетом необхідних документів, який включає план використання наявних ресурсів, план залучення учнів до позашкільних заходів (фестивалів, конкурсів тощо). Діяльність усіх курсів дистанційного вивчення іноземних мов регулюється спеціалістом, який надає детальну інформацію про розклад, мету і завдання програми, керівництво програмою, зразки поурочних планів, зразки тестів, навчальних ігор, додаткових матеріалів, бюлетенів тощо.

Розглянемо тенденції розвитку дистанційного вивчення іноземних мов на університетському рівні провідних світових держав. Перш за все необхідно зазначити, що впровадження дистанційного навчання у вищу ланку освіти пояснюється нагальною потребою у:

- наданні вищої освіти тим, хто зазнав невдачі при вступі у традиційні університети й коледжі;
- забезпеченні професійної перепідготовки та зайнятості для безробітних ;
- забезпеченні безперервної освіти.

Найбільш відомими академічними і корпоративними освітніми організаціями без традиційних навчальних приміщень, що опікуються питаннями

створення та впровадження дистанційного навчання, є Віртуальний університет Кентуккі (США), Національний технологічний університет (США), Університет Західних Губернаторів (США), Віртуальний університет штату Мічиган (США), Університетський коледж Університету штату Меріленд (США), Теленавчання (Канада), Університет Оберта де Каталонья (Іспанія), Телепедагогіка (Франція), Інтернет-коледж НКІ (Норвегія), Віртуальний університет Оресанда (Данія) тощо.

Ідея створення подібних академічних установ з'явилася ще у 1969 році у Великобританії. Кількість студентів, які навчалися на таких курсах, зросла з 130 до 185 тисяч у 2000 році. У 90-х роках чотири подібні університети з'явилися в Європі, і ще близько 20 на інших континентах. Так, у 1997 році Відкритий Університет Анадолю (Туреччина) навчав 578 тисяч студентів, Національний центр дистанційного навчання (Франція) – 185 тисяч, Відкритий університет (Великобританія) – 157 тисяч, Національний центр дистанційного навчання (Іспанія) – 110 тисяч, Університет Тербука (Індонезія), - 533 тисячі, Китайський телевізійний університет (Китай) – 530 тисяч, Національний відкритий університет Індіри Ганді (Індія) – 242 тисячі студентів. У цих країнах існує ряд університетів, які поєднують традиційне і дистанційне навчання. До таких належать: Університет Норвіч (США), Університет техаської системи Телекампус (США), Університет Б. Юнга (США), Імпайє Стейт коледж (США), Калгарський Університет (Канада), Університет Веркментасколін а Акурейрі (Ісландія), Університет Бейбес-Боляй (Румунія), Університет Любляни (Словенія), Університет Йогана Вольфганга Гете (Німеччина), Університетський коледж Агдер, SOFF (Норвегія). Ці віртуальні академічні установи схожі на традиційні університети. Їхня мета – забезпечити студентів усіма необхідними курсами для отримання відповідного університетського диплома бакалавра, магістра, доктора наук.

Розвиток дистанційного навчання вищезгаданих країн перш за все залежить від нормативно-правової бази дистанційного навчання. Наприклад, відділення дистанційного навчання Університету Веркментасколін а Акурейрі не має

повноважень від влади Ісландії на організацію дистанційного навчання в університеті. Тому провідні науковці цього відділення спільно з адміністрацією університету розробили свої власні положення про організацію нової форми навчання з дотриманням певних правил для її проведення. Відповідно до «Акту про вищу освіту» в Туреччині, починаючи з 1981 року, будь-який не муніципальний державний університет має право пропонувати відкрите і дистанційне навчання. А покеровуючись законопроектом № 2552/23-11-1997, Грецький Відкритий Університет Геленік має право навчати студентів і проводити дослідження дистанційно на бакалаврському та магістерському рівнях. В Канаді, яка не має федеральної системи освіти, урядова політика базується на основі освітньої політики урядів провінцій: кожна провінція чи округ мають свої статuti і форми навчання. Що стосується США, то проаналізовані нами джерела дають підстави стверджувати, що в силу децентралізованого характеру американської системи освіти, ця країна не має загальнонаціональної, або принаймні сильно зв'язаної системи, яка базується на єдиних теоретичних чи організаційно-методичних стандартах. Щоправда, ряд організацій, які опікуються розробкою та впровадженням подібних дистанційних курсів, претендують своєю назвою на рівень загальнонаціональних, проте провідні університети з обережністю ставляться до них як до партнерів у цій справі. Кожен штат має свої закони щодо впровадження дистанційного навчання. Відповідно до документа KRS 1634.800(3) перед тим, як запропонувати свої програми дистанційного вивчення у віртуальних університетах, регіональні університети повинні спочатку розробити та апробувати подібні програми для денного навчання на рівнях бакалавра та магістра. Проте ряд законопроектів все-таки стосується усіх закладів вищої освіти цієї країни. Так, приміром, «Акт про гармонізацію технології, освіти і авторського права», виданий у 2002 році тогочасним президентом США Джорджем Бушем, передбачав зміну термінів та умов використання навчальними закладами різних матеріалів для укладання електронних дистанційних курсів. Найбільш поширеними є курси і програми з економіки, фінансів, маркетингу, соціальної роботи, комп'ютерних наук,

іноземних мов. Це пояснюється двома причинами: по-перше, такі програми є достатньо не складними для розробки, а по-друге, саме ці курси користуються найбільшою популярністю. Як результат, більше 50 дистанційних курсів, представлених навчальними закладами США, стосуються мовознавчих дисциплін (105 із 295). Відкритий університет Геленік у Греції обрав для укладання курсів модель Відкритого університету Великобританії і переробив її відповідно до своїх вимог. Водночас за угодою кілька програм і модулів інших університетів, зокрема, Манчестерського університету можуть використовуватися. З 1982/1983 навчального року Університет Анadolу в Туреччині пропонує щотижневі 20-хвилинні телекурси з англійської мови. Державний університет Кентуккі в США пропонує дистанційні програми навчання на рівні бакалаврату та видачі сертифікатів з англійської мови. Університет співпрацює із приватними і державними установами та агенціями з питань підготовки їхніх працівників без надання ступенів бакалавра або магістра. Наприклад, для професійного укладання дистанційних курсів і програм з іспанської мови організована співпраця з Віртуальним університетом Мексики, який акредитований у США Південною асоціацією для акредитації коледжів і середніх шкіл (англ. аббревіатура SACS – Southern Association for Colleges and Schools). Відкритий університет Каталонії в Іспанії розпочав свою роботу в 1995 р. У 2000 р. університет розпочав навчання за програмою з іспанської мови для Іспанії і Латинської Америки. У ВНЗ Латвії підготовлено перші курси за проектом PHARE ODL, в тому числі й з англійської мови. У 1998–1999 рр. спеціалісти центрів дистанційного навчання спільно із місцевим та зарубіжним радіо і телебаченням розробили низку курсів, зокрема, з ділової англійської мови, поглиблений курс з англійської мови “Look Ahead”, з основ бізнесу та ін. П’ять програм бакалаврського і магістерського рівня для відкритого і дистанційного навчання було представлено для зарубіжних студентів. Телевізійна програма вивчення японської мови, запропонована Державним Університетом Північної Кароліни, забезпечує викладання японської мови в десятих коледжах та університетах п’яти південно-східних штатів. Повний пакет, що включає опис та окремі модулі курсу, підручники й файл

призначення, надсилається студенту при реєстрації. Для деяких курсів можуть бути надані додаткові матеріали типу аудіокасет, слайдів, лабораторних комплектів, відеозаписів, програмного забезпечення або телевізійних програм. Записана на відеокасетах програма надсилається також інституціям, що беруть участь у програмі. Переглядаючи відеоматеріали, студенти виконують практичні завдання, які супроводжуються додатковими матеріалами, вносять свої доповнення до вже виконаних раніше іншими студентами домашніх завдань, виконують тести та здають іспити, мають спеціальні телефонні години для спілкування з розробниками, а також змогу безпосередньо відвідати розробників програм у кампусі. Для допомоги студентам під час відеопрезентації у класній кімнаті обов'язково присутній носій японської мови. Служба підтримки забезпечує постійний контакт із тими, кому необхідна допомога. Забезпечується цілодобове бібліотечне обслуговування всіх студентів. Дослідження, що визначали преференцію у вивченні іноземних мов класним та дистанційним шляхом, не виявили значної різниці між цими двома підходами [12].

Конгрес США, Управління з оцінки технологій (1989) опублікували висновок про те, що дистанційне навчання, у більшості випадків, є таким самим ефективним, як і навчання віч-на-віч. Відносно вивчення іноземних мов при правильній організації така форма навчання має своїм результатом наступні показники:

- об'єктивність контролю знань студентів поліпшується на 20-25%;
- успішність навчання у групах, де застосовували науково-інформаційні технології, збільшується на 0,5 бала (за 5-бальною системою);
- швидкість нагромадження активного словарного запасу з іноземної мови зростає у 2-3 рази, а пасивного — у 30-40 разів [9].

Підставою для таких висновків є регулярна перевірка академічної успішності студентів, що проводиться у формі письмових і проектних робіт в

кінці курсу і порівнюється із поточним тестуванням. Необхідно зазначити, що терміни, форми та специфіка контролю засвоєння знань може значно відрізнятись залежно від країни, яка цю перевірку здійснює. Так, приміром, у Відкритому університеті Геленік у Греції проводиться творче (formative) і підсумкове (summative) оцінювання студентів. Творче оцінювання відбувається за допомогою навчальних завдань, які студент виконує у певний термін і передає тьютору для оцінювання. Кількість завдань до кожного модуля – від 4 до 6. Тьютор може продовжити термін відправлення виконаних модулів максимум на 20 днів. Завдання оцінюються за десятибальною шкалою. Якщо студент не погоджується з отриманою оцінкою, він може обговорити це питання з тьютором або координатором модулів. Студент допускається до кінцевого екзамену, якщо виконав усі завдання, які становлять 30% кінцевого екзамену за умови, що вони оцінені більше ніж 5 балами із 10. Письмовий кінцевий екзамен є підсумковим оцінюванням студента після кожного модуля і становить 70% від всієї суми балів. У випадку негативного результату, студенту дозволяється повторно перескладання екзамену через 2 місяці. В іншому випадку, студент має право на повторний курс при умові додаткової оплати за навчання цього модуля. У Відкритому університеті Нідерландів кожний дистанційний курс завершується екзаменом. Екзамен може проходити у кількох формах: кінцевий проект або стаття, тест із кількома варіантами відповідей або відкритий тест у формі письмового твору чи усного тесту. Стандартні письмові або комп'ютеризовані екзамени проводяться на базі вісімнадцяти навчальних центрів Відкритого університету. Студенти із будь-якої європейської країни змушені складати екзамени у Нідерландах, за винятком жителів Бельгії, які можуть написати екзамени у датських навчальних центрах університету. Данці, які живуть за межами Європи, можуть складати письмові екзамени в данських посольствах або консульствах за рубежом. Комп'ютеризоване тестування проводиться лише у Нідерландах. Для складання екзамену у вищих навчальних закладах Словенії потрібно отримати 6–10 балів із 10. Аналіз результатів дистанційного навчання студентів показав, що в них успішність краща, ніж у студентів денного і заочного

навчання. Оцінювання успішності студентів Університету Бейбес-Боліай у Румунії проводиться за присутності професора у вигляді письмового екзамену, написання статті, письмового тесту в кінці семестру або короткими статтями чи тестами, які проводяться впродовж семестру однаково як для студентів денного, так і дистанційного навчання. Порівняльний аналіз успішності студентів денного і дистанційного навчання показав, що рівень знань студентів дистанційного навчання нижчий, ніж у студентів денної форми навчання. У Національному університеті дистанційного навчання в Іспанії відбувається постійне оцінювання (ПО) студентів впродовж семестру, проте воно проводиться вибірково і студенти можуть відмовитися від нього. Результати оцінювання курсу – це сума балів з поточного оцінювання і кінцевого екзамену. Студенти, які відмовилися від ПО, можуть скласти тільки кінцевий екзамен із вивченого курсу. Знання студентів вищих навчальних закладів США оцінюються латинськими буквами від А до F. Найвищий бал становить 4.0. Студент може отримати диплом, якщо середній бал становить більше 2.0. У Віртуальному університеті Кентуккі не проводиться оцінювання студентів після завершення кожного дистанційного курсу. Цим займається провайдер навчального закладу, тому що йому ці дані потрібні для акредитації та укладання програм навчання. Провайдер постійно оцінює студентів університету різними способами і подає результати комісії, яка проводить загальне оцінювання коледжів при Південній асоціації для коледжів і шкіл. В Університеті західних губернаторів оцінюються вміння студентів використовувати здобуті знання і навички практично, а не кількість кредитів, які вони повинні опанувати під час навчання [12].

Що стосується фінансової підтримки у створенні та впровадженні дистанційного навчання за кордоном, то слід зазначити, що вона здійснюється як на державному, так на місцевому рівнях. Нерідко комерційні структури, окремі соціальні організаціями а також батьки студентів самі стають фінансовими гарантами навчання на цих курсах. До університетів, що **повністю або значною мірою фінансуються Міністерствами освіти** належать:

- Відкритий університет Нідерландів (70% всього бюджету університету, що становить майже 50 мільйонів євро за рік);

- Канадські університети (33% бюджету, тобто 3 300 000 канадських доларів, що на одну третину менше від фінансування традиційних навчальних закладів). Агенція також отримує кошти від приватних осіб, відомих як партнери у знанні (Partners in Knowledge);

- Відкритий університет Великобританії (майже половину коштів становлять урядові гранти, основна частина коштів надходить від Рад фінансування вищої освіти Британії, Уельсу, Шотландії й Північної Ірландії, крім цього університет фінансується грантом від департаменту освіти).

До університетів, що **частково фінансуються Міністерствами освіти** належать:

- Університет Веркментасколін а Акурейрі (отримує дві третини коштів на організацію навчання від влади Ісландії, а одну третину становлять кошти, отримані за навчання студентів в університеті);

- Відкритий університет Геленік у Греції (фінансується з державного бюджету, проте значна частина коштів надходить з різних Європейських і міжнародних програм, а також коштів від оплати за навчання студентів).

До університетів, що намагаються перейти на **самофінансування** належать:

- Університет Оберта де Каталонья в Іспанії (Уряд Каталонії покриває частину витрат студентів, що становить половину прибутку університету. Кошти за навчання студентів становлять одну третину всіх витрат університету, їх доповнюють кошти за проведення консультацій, проведення досліджень для різних вітчизняних і зарубіжних організацій);

- Університет Любляни в Словенії (Витрати на організацію цих програм покриваються в основному за рахунок оплати за навчання. На початковій стадії

створення ці програми фінансувалися за рахунок фонду Європейського Союзу «Фаре» та коштів Міністерства освіти і спорту Словенії);

- Університету Бейбес-Боляй (30% коштів, отриманих за навчання студентів йде на розвиток університету, 18% – на центр безперервної дистанційної освіти, залишок розподіляється на факультети, які здійснюють організацію дистанційного навчання в університеті, розробляють і обслуговують курси);

- Університет Норвіч у США (85,4% річного прибутку університет отримав з оплати за навчання, а спонсорські кошти становили 88,1 тисяч доларів) [8].

Отже, підводячи підсумок вищесказаному, можна зробити висновки:

1. Потреба у виникненні дистанційної форми отримання освіти у світі була продиктована низкою промислових, економічних і соціальних чинників.
2. Дистанційне навчання в Америці та провідних європейських країнах охоплює такі рівні як середня школа, коледж, університет, післядипломна освіта.
3. Порівняно з традиційною формою отримання освіти дистанційне навчання посилює зацікавленість у власній освіті; зростає інтенсивність навчання; скорочується термін засвоєння матеріалу; з'являється можливість отримання освіти, незалежно від віку, соціального стану, часу та місця перебування.
4. Основна аудиторія слухачів дистанційних курсів - люди, які мають бажання самостійно оволодіти іноземною мовою, незадоволені рівнем викладання певного курсу у традиційних закладах освіти; прагнуть ліквідувати прогалини у своїх знаннях через пропуски, хворобу чи інші причини; не мають фізичної можливості відвідувати заняття у традиційних закладах освіти;

мають бажання отримати додаткову освіту, зазнали невдачі при вступі в традиційні університети й коледжі; зацікавлені у професійній перепідготовці та безперервній освіті.

5. Оцінювання знань студентів проводиться викладачами навчального закладу в основному у письмовій чи усній формі і передбачає перевірку компетентності студентів під час виконання певних завдань на основі засвоєних знань.
6. Залежно від економічного стану країни дистанційне навчання по-різному фінансується державою, численними грантами, коштами, отриманими від студентів за навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Perraton, H. Overcoming the distance in community education // Teaching at a Distance. - 1980. - №18.
2. Войченко А. П. Перспективы использования мобильных технологий в дистанционном обучении // Тези доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції. – „Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці”. – Ірпінь, 2003. – травень – С. 541–543.
3. Дибкова Л.М. Складові частини дистанційного курсу // „Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці ” // Тези доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції. – Ірпінь – травень 2003 р.) – С. 552–554.
4. Олійник В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 1(12). – С. 22–29.
5. Шейко В. Дистанційна освіта в США // Новий колегіум. – 2000 – № 5. – С. 31–35.
6. Козлакова Г. Інформаційно-програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід: Монографія. – К.: ВЦ „Просвіта”, 2002. – 230 с.
7. Дистанційний навчальний процес: Навч. посібн. / За ред. В. Бикова та В. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2005. – 292 с.
8. Шуневич Б. Економіка дистанційної освіти: сучасний закордонний досвід // Теоретичні питання освіти та виховання: Зб. наук. пр. – Ч. 2 / За заг. ред. М. Б. Євтуха. – К.: Вид. центр КДЛУ, 2003. – Вип. 24. – С. 209–212.
9. Режим доступу: www.osvita.org.ua
10. Kataoka, H. Long-distance language learning: The second year of televised Japanese // Journal of Educational Techniques and Technologies. – 1984. - № 20. – pp 43-50.
11. Foreign Languages and Distance Education: The Next Best Thing to Being There. ERIC Digest [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.jofde.ca/index.php/jde/article/view/230/605 - 2к. - Заголовок з екрана, 2009.
12. Distance Learning in Foreign Languages [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/e_journals/ITZN/em7/content/08sbishf.htm - 192к. - Заголовок з екрана, 2009.

Довідка про автора

Шумаєва Світлана Петрівна

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

К.п.н, ст. викладач кафедри практики іноземних мов

м. Умань, вул. Леніна, 23 кв. 18

www.angelus@mail.ru

тел. 8(04744)32813

80977416448